

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Rīgā

23.11.2022. Nr. 1.7-2/1132

Uz 01.09.2022 Nr. BNP/2022/4.7/1553/N

Bauskas novada pašvaldībai

Par SIA "Iecavas siltums"

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir saņēmusi Bauskas novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) sagatavoto izvērtējumu (turpmāk – Izvērtējums) un pieņemto lēmumu par Pašvaldības līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībā SIA “Iecavas siltums” (turpmāk – Kapitālsabiedrība).

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Nemot vērā, ka ir veikts VPIL 88. panta otrajā daļā paredzētais rīcības juridiskais un ekonomiskais izvērtējums, kā arī viedokli ir sniegusi biedrība “Latvijas siltumuzņēmumu asociācija” (turpmāk – LSUA), KP sniegs atzinumu par Pašvaldības līdzdalības saglabāšanu Kapitālsabiedrībā.

LSUA cita starpā norādījusi, ka siltumapgāde ir stratēģiski svarīga nozare, jo nodrošina sabiedrisko pakalpojumu un šajā nozarē infrastruktūras attīstībai ir nepieciešami lieli kapitālieguldījumi ar ilgu atmaksāšanās laiku, kā arī siltumapgāde ir nozare ar augstu kvalitātes standartu un augstām vides prasībām, jo patērētāji ir iedzīvotāji un standarta pazemināšana nav pieļaujama.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra datiem 100 % Kapitālsabiedrības kapitāldaļu pieder Pašvaldībai¹.

Kapitālsabiedrības statūtos ir norādīts, ka atbilstoši NACE klasifikatoram Kapitālsabiedrības darbības veids ir tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana (35.30).

Saskaņā ar Pašvaldības 25.08.2022. lēmumu Nr. 406 Kapitālsabiedrībai noteikti šādi stratēģiskie mērķi:

¹ <https://info.ur.gov.lv/#/legal-entity/40003097945>

- 1) nodrošināt Iecavas pilsētu ar drošu, kvalitatīvu, videi draudzīgu centralizētu siltumapgādi, sniedzot iedzīvotājiem augstas kvalitātes pakalpojumus;
- 2) organizēt sniedzamo pakalpojumu tehnoloģisko attīstību un paplašināšanu atbilstoši pašvaldības plānošanas dokumentiem, sabalansējot infrastruktūras attīstības nepieciešamību ar nākotnē plānotajiem patēriņa apjomiem un pieejamajiem resursiem;
- 3) pakalpojumus sniegt par izmaksās pamatotām cenām.

Izvērtējumā tiek paskaidrots, ka Kapitālsabiedrības galvenais pamatdarbības veids ir siltumenerģijas ražošana, sadale, pārvade un realizācija Iecavas pilsētā. Kapitālsabiedrība nodrošina centralizēto siltumapgādi Iecavas pilsētai, izmantojot savā īpašumā esošos siltumapgādes tīklus. No kopējiem Kapitālsabiedrības ieņēmumiem 94 % tiek gūti no siltumenerģijas realizācijas.

Savukārt attiecībā uz Kapitālsabiedrības sniegtajiem papildu pakalpojumiem tiek norādīts, ka Kapitālsabiedrība Iecavā sniedz ēku individuālo siltummezglu apkalpošanas pakalpojumu. Izvērtējumā tiek paskaidrots, ka vēsturiski izveidojusies situācija, ka liela daļa siltummezglu nepieder ēku īpašniekiem, bet atrodas Kapitālsabiedrības īpašumā. Kapitālsabiedrība nodrošina arī tiešos norēķinus ar dzīvokļu īpašniekiem.

Veicot Kapitālsabiedrības ekonomisko izvērtējumu tiek norādīts, ka 2020. gadā Kapitālsabiedrības apgrozījums ir sasniedzis 643 621 EUR, bet zaudējumi sastādījuši 107 791 EUR, savukārt 2021. gadā Kapitālsabiedrības apgrozījums ir bijis 889 433 EUR, bet peļņa – 85 529 EUR. Tiek norādīts, ka Kapitālsabiedrības pamatdarbība un papildu darbība tiek finansētas no Kapitālsabiedrības līdzekļiem un Kapitālsabiedrība nesaņem ne valsts, ne pašvaldības budžeta dotācijas zaudējumu segšanai.

2021. gadā Kapitālsabiedrība pabeigusi divu projektu realizāciju, kuros izmantots Kohēzijas fonda līdzfinansējums 761 466 EUR apmērā: pārbūvēta siltumtrase un pārbūvēta viena katlu māja, uzstādot biomasas apkures katlu. Minētie projekti paredz pārraudzības periodu.

Izvērtējumā norādīts, ka Kapitālsabiedrība darbojas stratēģiski svarīgā nozarē, tā savas kompetences ietvaros veic likuma “Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 1. punktā noteiktos, no pašvaldības autonomajām funkcijām izrietošos uzdevumus – organizē iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus (siltumapgāde, ūdensapgāde un kanalizācija). Vienlaikus norādīts, ka Pašvaldībai, ievērojot konkrētās nozares normatīvo aktu prasības, ir rīcības brīvība savu autonomo funkciju realizēšanā, veicot konkrētās darbības pašai, nolīgt komersantus vai uzdot to Pašvaldības komersantiem. Pašvaldības funkciju nepildīšana var aizskart katra sabiedrības locekļa un sabiedrības intereses kopumā. Taču, nolīgstot privātpersonu dibinātus komersantus, Pašvaldība ir atbildīga par konkrēto uzdevumu izpildi atbilstoši likuma “Par pašvaldībām” 15. panta pirmajai daļai.

Līdz ar to Izvērtējumā secināts, ka Pašvaldības līdzdalība Kapitālsabiedrībā ir saglabājama esošajā statusā, jo Kapitālsabiedrības darbība atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 1. un 2. punktam.

Siltumapgāde

Kapitālsabiedrība nodrošina centralizēto siltumapgādi Iecavas pilsētai, sniedzot

siltumenerģijas ražošanas, sadales, pārvades un realizācijas pakalpojumus, izmantojot savā īpašumā esošos siltumapgādes tīklus. No kopējiem Kapitālsabiedrības ieņēmumiem 94 % tiek gūti no siltumenerģijas realizācijas. Kapitālsabiedrība centralizēto siltumapgādi Iecavā nodrošina 42 daudzdzīvokļu ēkām un 13 juridiskajām personām.

Izvērtējumā norādīts, ka Kapitālsabiedrība daļu no patērētājiem nodotās siltumenerģijas arī iepērk no vietējās biogāzes stacijas operatora SIA “Agro Iecava”, kas ir privātais tirgus dalībnieks.

Izvērtējumā sniegta informācija, ka Kapitālsabiedrība darbojas dabiskā monopola apstākļos un ir vienīgais uzņēmums, kas sniedz centralizētus siltumapgādes pakalpojumus Iecavas pilsētā. Tiek norādīts, ka Kapitālsabiedrības darbība skar būtiskas iedzīvotāju intereses, līdz ar to Pašvaldības uzdevums un mērķis ir nodrošināt nepārtrauktus, drošus un kvalitatīvus pakalpojumus, kuru tarifi atbilst ekonomiski pamatotām izmaksām.

KP konstatē, ka Kapitālsabiedrības pakalpojumu sniegšana ir ģeogrāfiski ierobežota, ņemot vērā sniedzamo pakalpojumu raksturu. Līdz ar to par iespējamo ģeogrāfisko tirgu Izvērtējuma ietvaros tiek uzskatīta Iecavas pilsēta.

KP secina, ka centralizētās siltumapgādes pārvades un sadales pakalpojumu sniegšanas tirgū vēsturiski var būt izveidojies dabiskais monopols, kas izskaidrojams ar infrastruktūras izveidi un uzturēšanu, tādēļ šo pakalpojumu sniegšanas tirgū vairāku konkurējošu tirgus dalībnieku darbība var nebūt iespējama un nebūtu lietderīga. Līdz ar to KP atzīst, ka Kapitālsabiedrības sniegtie pakalpojumi – siltumenerģijas pārvade un sadale – ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē, kas tiek sniegti tirgus nepilnības apstākļos.

Attiecībā uz siltumenerģijas ražošanas un tirdzniecības pakalpojumu sniegšanu, izvērtējumā sniegta informācija, ka Kapitālsabiedrība daļu no siltumenerģijas iepērk no privātā tirgus dalībnieka SIA “Agro Iecava”, par citiem tirgus dalībniekiem, kas nodrošinātu vai būtu pauduši velmi šos pakalpojumus sniegt konkrētajā teritorijā Izvērtējumā, nav sniegta informācija. Izvērtējumā norādīts, ka Kapitālsabiedrība pastāvīgi uzrauga konkurences situāciju, un Kapitālsabiedrība ir vērsta uz sadarbību ar privātajiem pakalpojuma sniedzējiem un tirgus daļas saglabāšana vai dominēšana tirgū nav kapitālsabiedrības mērķis.

Ievērojot iepriekš norādīto, KP pirmšķietami secina, ka atbilstoši VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktam Kapitālsabiedrība, nodrošinot siltumenerģijas ražošanu un tirdzniecību, novērš daļēju tirgus nepilnību. Vienlaikus KP norāda, ka šo pakalpojumu sniegšanas tirgū potenciāli ir iespējama konkurences palielināšanās, tādējādi gadījumā, ja šo pakalpojumu sniegšanas tirgū vēlētos ienākt jauni privātie tirgus dalībnieki, Kapitālsabiedrībai atbilstoši Enerģētikas likuma 48. un 49. pantam būs jānodrošina iespējas arī citiem tirgus dalībniekiem realizēt to saražoto siltumenerģiju.

Papildpakalpojumi

Attiecībā uz papildpakalpojumu sniegšanu KP jau vairākkārt savos izvērtējumos ir norādījusi, lai efektīvi izmantotu publiskas personas kapitālsabiedrības pamatdarbības veikšanai nepieciešamos resursus, papildpakalpojumu veikšana var būt attaisnojama, ja izpildās visi turpmāk norādītie kritēriji:

- 1) pakalpojumi būtiski neietekmē tirgu/konkurenci;

- 2) pakalpojumi ir racionāli un cieši saistīti ar pamatpakalpojumu;
- 3) pakalpojumi nodrošina resursu lietderīgu izmantošanu (veicina publiskas personas kapitālsabiedrības maksātspēju), vienlaikus ir svarīgi, ka tiek rūpīgi izvērtēta šādu resursu uzturēšanas pamatotība, lai konkrētā papildpakalpojuma sniegšana nebūtu vērtējama jau kā pamatpakalpojums;
- 4) pakalpojumi nav saistīti ar būtiskām investīcijām no publiskas personas kapitālsabiedrības puses.

Izvērtējumā norādīts, ka papildpakalpojumu sniegšana ir 2021. gadā sastādījusi aptuveni 6 % no Kapitālsabiedrības kopējiem ieņēmumiem jeb 52 659 EUR.

Saskaņā ar Izvērtējumā norādīto informāciju Kapitālsabiedrība sniedz individuālo siltummezglu apkalpošanas pakalpojumu savas darbības zonā esošajām ēkām. Tiek paskaidrots, ka vēsturiski izveidojusies situācija, ka liela daļa siltummezglu nepieder ēku īpašniekiem, bet atrodas Kapitālsabiedrības īpašumā.

Papildpakalpojumi tiek sniegti ar mērķi nodrošināt stabilu siltummezglu darbību, jo individuālais siltummezgls ir viena no galvenajām ēkas apkures sistēmas sastāvdaļām. Tā kvalitatīva uzstādīšana, precīza regulācija un profesionāla apkope ir būtiski priekšnosacījumi, lai apkures sistēma būtu droša, mājoklī tiktu nodrošināta komfortabla temperatūra, un tajā pašā laikā siltumenerģijas patēriņš būtu ekonomisks. Papildpakalpojuma veikšanai papildu darbaspēka vai finanšu resursi netiek piesaistīti, pakalpojums tiek veikts, izmantojot uzņēmumā esošos darbiniekus un instrumentus. Noteiktā maksa par pakalpojumu sedz arī materiālu izmaksas.

Nemot vērā, ka, sniedzot siltumtīklu apkalpošanas pakalpojumu, izpildās visi priekšnoteikumi papildpakalpojumu sniegšanai, kā arī faktu, ka pakalpojums tiek sniegts nelielos apmēros, kas pirmšķietami nevarētu būtiski ietekmēt tirgu, KP nav iebildumu pret pakalpojuma sniegšanas turpināšanu.

Vienlaikus attiecībā uz sniegto papildpakalpojumu KP aicina Kapitālsabiedrību regulāri veikt konkurences neitralitātes risku novērtējumu, konsultējoties ar komersantus pārstāvošām biedrībām vai nodibinājumiem (t.sk. pašiem komersantiem), tādējādi gūstot vispilnīgāko un visaptverošāko informāciju par tirgu un konkurenci tajā. KP norāda, ka minētais konkurences neitralitātes pārkāpumu risku novērtējums ir atzīstams par būtisku ekonomiskā izvērtējuma sastāvdaļu, ar kura palīdzību ir iespējams ne tikai identificēt iespējamās konkurences neitralitātes pārkāpumu riskus, bet arī tos novērst.

Arī attiecībā uz Kapitālsabiedrības nodrošināto iespēju dzīvokļu īpašniekiem norēķināties bez starpniekiem par Kapitālsabiedrības sniegtajiem pakalpojumiem KP nav iebildumu pret šāda pakalpojuma sniegšanu.

Nemot vērā, ka administratīvi teritoriālās reformas rezultātā Pašvaldība ir kapitāla daļu turētājs kapitālsabiedrībās, kuru darbības veidi pārklājas, piemēram SIA "Bauskas siltums", KP aicina līdzdalības pārvērtēšanas ietvaros Pašvaldību vērtēt šo kapitālsabiedrību iespējamo reorganizāciju, piemēram, tās apvienojot.

Kā arī, kā KP jau vērsa Pašvaldības uzmanību 30.09.2022. vēstulē Nr. 1.7-2/918, VPIL 88. panta otrajā daļā ietvertais "*konsultēšanās pienākums*" paredz, ka Pašvaldībai KP atzinums ir jāsaņem izvērtējuma veikšanas gaitā, nevis pēc Pašvaldības lēmuma pieņemšanas par

līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībās.

Attiecīgi pēc KP atzinumu saņemšanas Pašvaldībai nepieciešams pārvērtēt, vai nav nepieciešams veikt grozījumus Pašvaldības pieņemtajos lēmumos par līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībās.

Priekšsēdētājs

J. Gaiķis